TEKST **PIETER VERBEEK** | BEELD **NORBERT VOSKENS**

Repo

VAN GOGH VERFILMT MOORD OP FORTUYN

'BIJ 0605 ALLES IN DIENST VAN DE ACTEURS'

Je kon er natuurlijk op wachten: een film over de moord op politicus Pim Fortuyn. Ruim twee jaar na de moord, die heel Nederland schokte, zijn regisseur Theo van Gogh en producent Gijs van de Westelaken begonnen met de productie van ''0605'. Zonder subsidie of CV-geld. Maar met een sponsor uit de IT-wereld, Tiscali.

Wat doe je als je met je scenario geen subsidie bij de normale fondsen en omroepen kunt vinden? Je zoekt een sponsor. Toen Van de Westelaken en Van Gogh bot vingen bij de bekende subsidiekanalen, klopten ze aan bij Tiscali. Het internetcommunicatiebedrijf betaalt niet alleen het hele budget van twee miljoen euro voor de speelfilm, maar verzorgt ook de première van de film. En daarmee is de film niet alleen omstreden vanwege de complottheorie van romanschrijver en scenarist Tomas Ross en zijn boek 'De zesde mei', of vanwege de regisseur. De première van '0605' vindt namelijk in december plaats op het internet. En dat is een Europese primeur. "Afgelopen september waren de gesprekken rond en kwam het scenario in een stroomversnelling terecht", vertelt Van de Westelaken. "Voor Tiscali is dit natuurlijk geweldige marketing. Ze kunnen laten zien hoe goed film via breedband kan worden vertoond. Ze kopen dan ook de film van ons. Dat betekent dus ook alle rechten. Voor die vorm hebben we nu eenmaal gekozen. Tiscali, die ook de hele publiciteit en website van de film verzorgt, bemoeit zich verder helemaal niet met de inhoud van de film. Niet zoals het Filmfonds dat bijvoorbeeld doet."

De première op internet is volgens de producent vooral een test. "Natuurlijk verwachten we geen honderdduizenden kijkers. Toch denk ik dat internet in het rijtje van de gang van een film, bioscoop-pay tv-dvd en videotelevisie, uiteindelijk de plek van pay tv zal gaan innemen." In de bioscoop, waar de film een paar weken later in première gaat, verwacht Van de Westelaken er meer van. Met name door het grote complot dat achter de moord op Fortuyn wordt beschreven. "We hopen toch stiekem een beetje op een JFK-effect. Het is natuurlijk een complotfilm en er zijn paranoïde geesten genoeg die daar van houden. We hopen dat je na het zien van de film het gevoel krijgt van 'is er dan toch meer gebeurd?'. Op internet zal de film waarschijnlijk volgens Van de Westelaken in twee delen te zien zijn. "We gaan van een normale lengte uit, maar Theo voegt in de praktijk altijd wat extra dialogen toe. Ons scenario is 125 velletjes dik. Die van 'Interview' 85 velletjes. Die film kwam in de montage uit op twee uur."

Den Haag

Ver weg nog van de digitale première heeft de karavaan van '0605' na opnames bij het Hilversumse Media Park en het Texelse strand, haar tenten opgeslagen in de 'thuisstad' van de regisseur, Den Haag. Terwijl de regen met bakken naar beneden komt, maakt de crew zich klaar voor wat binnenopnames in een Haags huis. De laatste crewleden nuttigen hun koffie of vruchtensap onder de lunchtent op straat en Theo van Gogh spoedt zich naar de set. De productieleider vraagt of hij nog even een radioreporter van de lokale radio te woord wil staan. Wat opvalt op de set zijn de drie camera's. Net als zijn eerdere films 'Interview' en 'Cool!' maakt hij de film over de moord op Fortuyn met drie DV-camera's. Dat waren toen 570 DV camera's met iets grotere lenzen. '0605' wordt opgenomen met het nieuwe DV-systeem van de XD510-camera's. Om het filmen met meerdere DV-

camera's, kan de Nederlandse filmwereld volgens Van Gogh niet heen. "Al zou ik tien miljoen euro krijgen, dan zou ik nog niet overstappen op 35 mm. Dat is een mooie techniek, maar stamt uit de tijd van de trekschuit. Natuurlijk zijn er mensen die er bij zweren. Ik heb ook geen 35 mm nodig, want ik draai in de stad, ik maak geen grootse landschappen. Het is jammer voor de mensen die eindelijk na vijftien jaar een 35mm-camera hebben aangeschaft, maar de technologie is niet te stoppen. Je zou wel achterlijk zijn wanneer je er niet in mee zou gaan."

Ook zijn series 'Najib & Julia' en 'Medea' nam Van Gogh met meerdere kleine camera's op. Die laatste was dan ook de vuurdoop met de XD510-camera's. "Ik wil verhalen vertellen en deze techniek maakt dat mogelijk", benadrukt de regisseur. 'Cool!' is ook met deze techniek gemaakt en erg bijzonder uitgelicht. Die film is echt waanzinnig mooi geworden. Als 35 mm wegvalt, gaat dat ten koste van een hele hoop ego's. Maar met mijn methode kunnen we in Nederland vijf keer zoveel films maken als nu het geval is. De première op internet is dan ook geen concurrentie voor de bioscoop. Meer een aanvulling", stelt Van Gogh.

"Het scheelt een hoop gedoe. Je hoeft niet meer langs alle subsidiecommissies. Die bestaan overigens toch allemaal uit vriendjespolitiek. Ik werk nu aan mijn 18e film. Denk je dat ik ooit ben gevraagd voor een commissie? Ik heb bijvoorbeeld zelf gezien hoe Rob Houwer even op de gang ging staan en dan terugkwam en vroeg of zijn aanvraag was goedgekeurd. Dieptepunt is dat ze Edwin de Vries hebben aangesteld als intendant. Dat is een voorbeeld van vriendjespolitiek. Nee, de subsidie kun je beter aan werklozen in de bijstand geven. Er moet een regeling komen met fiscale voordelen. En dan bedoel ik niet die CV-regeling."

Acteurs dwingen tot goed werk

Van Gogh en Van de Westelaken zijn eigenlijk uit nood begonnen met het werken met meerdere kleinere camera's. Een methode die meer bij televisie hoort en niet bij film. Van Gogh:"We waren bezig met de film 'De Nacht van Aalbers' voor de AVRO, met in de hoofdrollen onder meer Kim van Kooten en Huub Stapel. Dankzij VPRO-directeur Hans Maarten van de Brink en zijn dure drama 'Quidam Quidam' halveerde ons budget plotseling. We hebben toen uiteindelijk in dertien dagen het drama van een uur gemaakt. Met drie rudimentaire kleine DV-camera's. Veel kleine shots en tegenshots hoef je zo niet meer steeds per stuk te doen. Zodoende dwing je zowel acteurs als de regisseur tot goed werk." Daar is

D.O.P Thomas Kist het mee eens, die sinds 2001 met Van Gogh en zijn techniek werkt. Niet alleen is hij blij dat de film met drie camera's wordt opgenomen, maar ook met het werken met het nieuwe discsysteem van XD510-camera's. Kist: "In tegenstelling tot een 'normale' videocamera hebben deze camera's 25 volle frames per seconde. Het grootste voordeel is dat je meteen kan terugkijken wat je net hebt gefilmd. Je kan er meteen doorheen flippen, precies als op je DVD-speler thuis. Geen stress meer op de set dus over per ongeluk gewiste shots. Maar het belangrijkste is dat je met drie camera's gewoon door kunt filmen. Bij 'Interview' hebben we bijvoorbeeld takes gedaan van wel zestien minuten lang. Normaal worden acteurs constant onderbroken in hun spel. Bij een over-shoulder shot speelt er steeds één op halve kracht, terwijl de ander voluit moet gaan.
Nu kunnen de acteurs samen helemaal los gaan. Hier op de set staat alles staat dan ook in dienst van het acteren."

Kookscène

Vandaag zijn er ongeveer tien mensen op de set in het Haagse huis aanwezig. Terwijl actrice Tara Elders en acteur Cahit Olmez boven onder handen worden genomen door de 'make-up', overleggen Kist, zijn collega's Joost van Herwijnen en Alex de Waal met Van Gogh en de anderen over de komende scène. Tussendoor doet Van Gogh nog even snel het interview met de jongen van de radio. Over dat Den Haag de leukste stad is van Nederland om te filmen, over Pathé en Jacques Goderie, die zijn film 'Cool!' niet in hun bios willen draaien en over de complotten rond Fortuyn. "Vergeet je Johan Nijenhuis niet", lacht Van Herwijnen op de achtergrond. Op de dagelijkse set reports op de site, gaat Van Gogh namelijk steeds tekeer tegen Johan Nijenhuis. "O ja," roept de regisseur en begint een tirade. "Johan Nijenhuis heeft zonder mijn medeweten stukjes uit een clip voor Marco Borsato gehaald, van een vrijend ouder stel. Pas op de première van de clip zag ik dat. Het enige dat hij zei was 'Oh heeft mijn editor jullie dat bandje niet gestuurd dan?' Johan Nijenhuis is de opperste vorm van impotentie."
Van Gogh richt zich weer op het werk van vandaag en wijst naar de drie draadloze schermpjes, die bij de drie camera's horen. "Geen kabels meer en overal kan ik de opnamen goed volgen." Tara Elders komt naar beneden in een middenoosters gewaad. Klaar voor de repetities. Twee kleine meisjes staan schuchter in de hoek toe te kijken. Een van hen kijkt toe hoe haar woonhuis is omgetoverd tot set.
"We gaan repeteren. Ik wil absolute stilte op de set dus koppen dicht", roept de regisseur. Tijdens de doorloop staat Van Gogh zelf tussen zijn acteurs, om hun spel van dichtbij mee te maken. De scène speelt zich in de keuken af, waar Erdogan (Cahit Olmez) voor Aisa (Tara Elders) staat te koken.

De scène begint met het hoofdcommentaar van het NRC over de moord op Fortuyn. In de scène buikdanst Tara Elders verleidelijk om Erdogan heen. Hun ontluikende liefde staat centraal. Het is een grote scène die in één keer wordt opgenomen en die zo'n acht minuten duurt. Tijdens de repetitie kijkt Van Gogh kritisch maar tevreden knikkend mee. Zijn puntjes voor verbetering worden serieus genomen door de acteurs. Nadat hij de scène iets heeft aangepast vraagt Elders. "Moeten we dat niet even oefenen dan?'. "Nee, ik wil verrast worden, en dat gaan we dus niet repeteren", antwoordt Van Gogh. Terwijl Elders weer opnieuw wordt bijgewerkt door de make-up, ziet Van Gogh een nieuw gezicht op zijn set. "Hé, wie is die vrouw, die daar buiten onze koffie zit te drinken?" Enkele crewleden halen hun schouders op. "Volgens mij is het de buitenlandse vrouw", zegt een productieassistente. Het blijkt buikdanslerares Dhyan Regina te zijn, die Elders in tien lessen klaarstoomde voor de keukenscène. Twee jongens van Netwerk6 Producties komen met camera's binnenlopen. Ze worden door de regisseur naar de scène gemaand om deze ook voor het internet op te nemen. De twee maken de setreports en videodagboeken, die dagelijks op de site van de film worden gezet. Die zullen uiteindelijk bovendien nog in een televisiespecial verwerkt worden.
Wanneer de acteurs klaar staan wordt de scène in twee keer opgenomen. Van Gogh volgt het spel van zijn acteurs geconcentreerd op de drie digitale schermpjes. Hij steekt nog eens een sigaret op. "Ik ben erg te spreken", zegt Van Gogh na het 'gestopt'-signaal. "We gaan nu draaien vanaf de schouder." ⏮